

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

“ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ”

Работна среща на участниците в Компонент 1, 8 май, ССА, София

*Компонент 1: Климатични промени, екосистемни услуги и
хранителни системи*

РП 1.3 Осигуряване на растителната ресурсна база на
приоритетните за страната хранителни системи

Научни организации участници в РП1.3 са: ИБЕИ-БАН; АБИ-ССА;
ИЦ-Кнежа, ССА; ИАИ-ССА; ИЗК-Марица, ССА ИРГР-Садово, ССА.

Научна задача „Разработване на гъвкави модели за управление на производствени агро-системи, включващи местни генетични ресурси и суровини, включително устойчиви на климатичните промени култури, сортове и хибриди и породи животни и оценка на потенциала на тези системи да предоставят устойчива био-ресурсна база на регионално и национално ниво“

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

**"ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ"**

Дейност 1.

Проучване и съхраняване на ресурсите от дивата и култигенна флора и традиционните практики, свързани с тяхното използване като устойчива биоресурсна база на местно и регионално ниво и моделиране на потенциала на местните растителни ресурси и традиционни храни за ограничаване въздействието на климатичните промени и разработване на местни стратегии за адаптация към тях.

1.1. Инвентаризация на растителното разнообразие

от дивата и култигенна флора, използвани от местните общности като устойчива биоресурсна база за развитие в селските райони.

1.2. Анализ на екосистемните услуги от дивата и култигенна флора като предпоставка за устойчиво местно развитие.

1.3. Регистриране на намерени образци с пълна информация за физиологична оценка.

Дейност 2.

Разработване на гъвкав модел за управление на местните растителни генетични ресурси от бобови (Соя, Грах, фасул) зеленчукови, фуражни и технически (царевица) култури и техните диви родственици и тяхната устойчивост на абиотични и биотични стресови фактори свързани с промените на климата.

2.1. Подготовка и стартиране на двугодишен полски опит с два български сорта соя /Авигея и Ричи/ и контрола европейски стандартен сорт /Изидор/ на експерименталното поле в ОСС Павликени.

2.2. Съдов опит заложен в АБИ с два български сорта соя /Авигея и Ричи/ и контрола европейски стандартен сорт /Изидор/ в условията на ниски и високи температури в контролирани условия.

2.3. Излъчване на експериментални ранозрели хибриди царевица, устойчиви на биотичен и абиотичен стрес на основата на линии, селектирани от новогенерирана синтетична популация

2.4. Разработване на метод за *in vitro* оценка на засоляване и *in vitro* скрининг на местните генетични ресурси от грах.

2.5. Оценка на местни генетични ресурси грах към засушаване – съдов опит и определяне на количеството на основни микроелементи.

2.6. Отбор на генотипи от наличната колекция фасул за установяване на толерантност към воден дефицит.

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

**“ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ”**

Дейност 3.

Обработване на получените данни и определяне на гъвкави модели за управление на производствени агро-системи, за осигуряването на устойчива ресурсна база на регионално и национално ниво. Също така модели свързани с прилагането на устойчиви на климатичните промени сортове култури.

3.1. Подбор на методически инструментариум за разработване на гъвкави бизнес модели основани на агросистеми адаптирани към климатичните промени.

3.2. Определяне на пилотни агросистеми и верифициране на методиката със заинтересованите страни.

Осъществени и стартирани под- дейности през изминалия шест месечен етап

Организационни: Усилията на екипа РП1.3 бяха насочени към сформирание на екипи от учени и техници, провеждане на срещи на екипите, подготовка на спецификации на необходимите материали, консумативи, дълготрайни материални активи и услуги.

Научни под-дейности, към основните дейности:

Под дейности 1.1 и 1.2 от Дейност 1 осъществени от ИБЕИ-БАН

Определени са местата за теренните проучвания и провеждането на анкети в райони предимно малки села и градове, където поминъкът на местните общности е тясно свързан с растителните генетични ресурси и традиционното знание, което те съхраняват и поддържат. Посещенията на място на изследователи в тези райони **провокира заинтересоваността на местните общности към изоставени растителни ресурси и местни практики** и помага за преоткриването на техния потенциал като средство за адаптиране към климатичните промени.

Под дейност 1.3 по дейност 1 осъществени от ИРГР-Садово, ССА

Направен е подбор на местни образци от наличните колекции съхранени в генбанката от бобови, **зеленчукови и медицински видове**, които ще бъдат оценени по определени морфологични, биологични и стопански показатели за всяка култура включително и отчитане устойчивостта на болести по време на вегетацията, съгласно приетите дескриптори. От **зеленчуковите култури са избрани 10 образци от сем. Cucurbitaceae, от 64 образци от бобови принадлежащи към различни родове и 17 образци от медицински растения** принадлежащи към различни видове. Образците са засети и голяма част са поникнали.

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

"ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ"

Под дейност 2.1. и 2.2 от дейност 2 осъществени от ОСС Павликени и АБИ- ССА

Стартиран е /първа година/ двугодишен полски опит с два български сорта соя и европейски стандарт на експерименталното поле в ОСС Павликени, както и **заложен съдов опит от същите сортове соя и контрола** за третиране с **ниски температури** в контролирани условия в АБИ.

Под дейност 2.3 от дейност 2 осъществени от ИЦ- Кнежа, ССА

Излъчени са експериментални ранозрели хибриди царевица, устойчиви на биотичен и абиотичен стрес на основата на линии, селектирани от **новогенерирана синтетична популация**. Подготвени са **за засяване 240 експериментални хибрида**, произлезли от новосъздадена синтетична популация 1/2017, включваща местни материали и линии получени от експериментален мутагенез.

Под дейност 2.4. 2.5. и 2.6 от дейност 2 осъществени от ИЗК-Марица, ССА

-Изготвена е **методика** за тестиране на градински грах за **устойчивост/толерантност на засоляване** в *in vitro* и *in vivo* условия.

- Шест генотипа грах са тестирани в *in vitro* условия за устойчивостта им към засоляване и е **заложен полски опит с 20 местни образци градински грах**.

-Заложен е полски опит с подобрени **генотипи от наличната колекция фасул** с цел за установяване на **толерантност към воден дефицит**

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

**“ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ”**

Под дейност 3.1 и 3.2 по дейност 3 осъществени от ИАИ-ССА

- Проведени работни срещи между изследователите представители на ИБЕИ, БАН и участници от работния екип на ИАИ за уточняване на плана за съвместна работа относно създаването на **обща анкета** с цел разработване на рамка за бизнес-модел, основана на създаване на стойност, ефективност и конкурентно предимство. За нуждите на изследователското проучване, са **подбрани гъвкави методически подходи**, за конструиране на **съвместната анкетна карта** предназначена за провеждане на емпирично изследване сред земеделски стопани, които имат интерес към производство на протеинови култури.

- Работния екип от ИАИ по програмата, с активното участие на докторант Божура Фиданска, подготвя проект на методика за разработване на **бизнес модели на пилотни агросистеми**.

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

**“ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ”**

Осъществени дейности по разпространение на програмата, резултатите и комуникация между партньорите.

Екипа на РП1.3 участва в представяне на ННП Храни и Компонент 1 на международното селскостопанско изложение «Агра» с постери и флаери.

ИЗК Марица, ССА участва в FAO/IAEA International Symposium on Plant Mutation Breeding and Biotechnology, Vienna, Austria, 2018 с научен доклад, който е приет за публикуване

ИЦ-Кнежа, ССА - Изнесен доклад на тема: Синтетичните популации – ценен изходен материал за селекция при царевицата. АГРА, 2019

ИБЕИ-БАН - HELIX: Entrepreneurial Learning Exchange Initiative for Sustainable Hospitality SMEs in the Balkan-Mediterranean Region (21-22 .02. 2019, Varna)

ИБЕИ- БАН International Conference “Conservation of genetic vegetal and animal resources in the Republic of Moldova” (21.03.2019, Chisinau)

ИБЕИ - БАН Международна конференция „Семинар по екология – 2019“ (18-19.04.2019, София) и предстоящ международен форум през м. юни във Варна (Албена).

ИБЕИ, БАН Споразумение за партньорство с Instituto Politécnico de Santarém + 7 институции (7 държави) и съвместен проект: „Assessment of the impact of Mediterranean diet and other lifestyle factors on well-being in different Mediterranean countries“.

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА

**“ЗДРАВΟΣЛОВНИ ХРАНИ ЗА СИЛНА
БИОИКОНОМИКА И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ”**

Съвместна **Работна среща** на научните организации участници в РП1.3 в Агробиоинститут -28.03.2019. На срещата всяка от Научните организации бе представена от ръководителя и участници в работния екип. Бяха дискутирани задачите свързани с изпълнението на работната програма, възможностите за коопериране и комуникация и изготвяне на общи публикации между работните екипи, както и всички текущи административни въпроси свързани с изпълнението на планираните научни задачи за първата година от програмата.

Предстоящи събития свързани с широкото представяне на ННП Храни

На проведената работна среща на участниците в РП1.3. е обсъдено организирането и съвместното участие в информационни дни **«Ден на очарованието на растенията» 18.05.2019** и **«Европейска нощ на учените» 27.09.2019** за широко популяризиране на актуалността на програмата и адресираните предизвикателства, стоящи пред учените и обществото свързани с изпълнението на програмата.

В изпълнението на работната програма на РП1.3. участват двама млади учени- гл. ас. Миглена Ревалска /АБИ/ и докторант Божура Фиданска /ИАИ/.